

STUDIU

PRIVIND IMUNITATEA DE TRAGERE LA RĂSPUNDERE PENALĂ ȘI CONTRAVENȚIONALĂ A JUDECĂTORILOR

CHIȘINĂU, 2007

Prezentul studiu este elaborat de către experții angajați de Centrul pentru Analiza și Prevenirea Corupției, organizație membru al Alianței Anticorupție cu suportul financiar al Fundației EURASIA Moldova din sursele oferite de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Asdi/Sida).

Opiniile exprimate în cadrul prezentului studiu aparțin autorilor și pot să nu coincidă în mod neapărat cu punctul de vedere al donatorilor

I.	Introducere.....	4
II.	Imunitatea judecătorilor de tragere la răspundere penală și contravențională în Republica Moldova.....	6
	II. 1. Cadru normativ	6
	II.2. Cadru instituțional.....	8
III.	Imunitatea judecătorilor – abordare la nivel internațional și practica altor state.....	11
	III.1 Reglementări cadru internaționale cu privire la urmărirea penală a judecătorilor...11	
	III.2 Rezultatele cercetării comparate a mecanismului de tragere la răspundere penală/contravențională a judecătorilor	12
	III.2.1 Prevederi legislative din spațiul CSI.....	12
	III.4.2 Prevederi legislative din spațiul țărilor, tineri membri ai UE.....	14
	III.4.3 Prevederi legislative din spațiul țărilor cu democrație consacrată.....	15
IV.	Rezultatele sondajului.....	17
	IV.1. Metodologia de efectuare a sondajului.....	17
	IV.2. Eșantionul sondajului.....	17
	IV.3. Sinteza răspunsurilor la sondaj.....	19
	IV.3.1 Sinteza răspunsurilor pentru toate categoriile de respondenți.....	19
	IV.3.2 Sinteza răspunsurilor judecătorilor	21
	IV.3.3.Sinteza răspunsurilor procurorilor.....	22
	IV.3.4 Sinteza răspunsurilor avocaților.....	24
	IV.3.5Analiza comparată a rezultatelor sonadajului pe focus grupuri.....	25
V.	Concluzii și recomandări finale	30

Anexe:

- Anexa nr.1 Extras din Anexa la Avizul nr. 3 al CCJE
- Anexa nr.2 Modelele chestionarelor
- Anexa nr.3 Sinteza răspunsurilor la întrebările standard pe focus-grupuri

ABREVIERI UTILIZATE

CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
CCJE	Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni
CCCEC	Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției
Legea 544/1995	Legea privind statutul judecătorului, nr.544-XII din 20.07.1995 (Monitorul Oficial al R. Moldova, 1995, nr.59-60 din 26.10.1995)
MJ	Ministerul Justiției
Proiectul 1642	Proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul cu privire la contravențiile administrative, Legea serviciului publici, legea privind activitatea operativă de investigații, legea cu privire la statutul judecătorului ș.a.), înregistrat în Parlament cu nr.1642 din 26.04.2007 (autor centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției)
Proiectul nr.1719	Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea cu privire la Curtea Constituțională, Legea cu privire la statutul judecătorului, Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Codul de procedură penală), înregistrat în Parlament cu nr.1719 din 03.05.2007 (autor Ministerul Justiției)

Preambul

Acest studiu a fost realizat de către experții angajați de Centru pentru Analiza și Prevenirea Corupției (CAPC), organizație membru al Alianței Anticorupție cu suportul financiar acordat de către Fundația Eurasia, Reprezentanța din Moldova din sursele oferite de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Asdi/Sida). Studiul a fost realizat în cadrul programelor Fundației Eurasia „Prevenirea Corupției pentru o Buna Guvernare”, și „Suport Instituțional pentru Alianța Anticorupție”. Opiniile exprimate în cadrul prezentului studiu aparțin autorilor și pot să nu coincidă în mod neapărat cu punctul de vedere al donatorilor.

Alianța Anticorupție

Alianța Anticorupție care este o uniune benevola de organizații neguvernamentale din Republica Moldova al cărei misiune este de a consolida acțiunile societății civile îndreptate spre diminuarea fenomenului corupției în societate, precum și asigurarea transparenței activităților instituțiilor publice. În prezent Alianța numără 32 membri – organizații neguvernamentale. Pentru mai multă informație vizitați: www.alianta.md

Misiunea Alianței este de a întări activitățile reprezentanților societății civile ce țin să diminueze fenomenul corupției în societate, precum și să asigure o transparență mai bună a activităților instituțiilor publice. Alianța va efectua astfel de activități ca: cooperarea pentru îmbunătățirea cadrelor legislative și normative ce ar facilita prevenirea și lupta cu corupția; ajustarea cadrului legislativ național la standardele internaționale; îmbunătățirea cadrului instituțional național în domeniul prevenirii și luptei cu corupția; diminuarea toleranței publice a corupției. Fundația Eurasia a fost selectată de către Alianță pentru a găzdui Secretariatul său.

Centru pentru Analiza și Prevenirea Corupției (CAPC)

Centrul de Analiza și Prevenire a Corupției (CAPC) este o organizație obștească benevola, republicană, nonprofit, neguvernamentală, apolitică, care a fost creată în 2000.

Scopurile statutare ale CAPC sînt:

- Contribuirea la reducerea nivelului corupției în țară pînă la un nivel, care nu ar afecta drepturile și libertățile cetățenilor.
- Ridicarea nivelului conștientizării pericolului pe care-l prezintă fenomenul corupției pentru stat.
- Studiarea nivelului patrunderii corupției în societate și stat.
- Determinarea sferelor care au fost în cea mai mare măsură afectate de corupție.
- Considerînd că corupția are loc acolo unde nu există transparența, ridicarea nivelului transparenței în activitatea instituțiilor statale și celor politice.
- Considerînd că organele unui stat democratic își desfășoară activitatea pe contul și în interesul societății, stabilirea unui control obștească al societății asupra activității organelor statului.

Fundația Eurasia este o organizație non-profit administrată privat și susținută de către Guvernul Statelor Unite, precum și de alți donatori publici și privați. Începând cu 1992, Fundația Eurasia a investit mai mult de 335 milioane dolari americani, prin intermediul a mai mult de 7,700 de granturi și proiecte de asistență tehnică în Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Kazahstan, Republica Kirghiza, Republica Moldova, Rusia, Tadjikistan, Turkmenistan, Ucraina și Uzbekistan.

Pentru a susține participarea cetățenilor la procesele de guvernare și reformare din Republica Moldova, Fundația Eurasia (FE) sporește angajamentul public în cele mai importante aspecte ale dezvoltării. În Moldova, FE oferă asistență prin intermediul alocării de fonduri (granturi) și asistenței tehnice privitor la metodele de participare ale cetățenilor, oferind oportunități de instruire, comunicare și cooperare, susținând agenții guvernamentale, organizații ale societății civile și mass-media. Începând cu 1993, Fundația Eurasia a investit mai mult de 4 milioane dolari americani în dezvoltarea sectorului privat, politicilor publice și societății civile din Republica Moldova. Pentru mai multă informație vizitați: www.eurasia.md

Introducere

Justiția este piatra de temelie într-o societate democratică, principala misiune a căreia este de a asigura respectarea legalității. Pentru ca justiția să-și realizeze această misiune este nevoie de încrederea societății în justiție. Din această perspectivă, cetățenii așteaptă ca judecătorii să-și desfășoare activitatea de judecată în mod cinstit, corect și imparțial. O societate care are încredere în sistemul său judiciar, în eficacitatea normei și în aplicarea principiului conform căruia toți sunt egali în fața legii este o societate puternică și prosperă.

În pofida unor măsuri întreprinse pentru reformarea și consolidarea capacităților autorității judecătorești, justiția în Republica Moldova nu se bucură de încrederea cuvenită și există aparențe de corupție. Aceste aparențe au fost remarcate în recomandările și pozițiile exprimate de organismele internaționale (Consiliul European, Comisia Europeană, OSCE), de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, de studii și cercetări efectuate de diverse instituții naționale și internaționale independente¹. Existența unor probleme serioase la capitolul administrării și exercitării justiției este susținută și în luările de poziție ale principalilor actori ai scenei politice și ale reprezentanților autorităților publice (Parlament, Președinție, Guvern, Ministerul Justiției, Consiliul Superior la Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Centrul pentru Drepturile Omului etc.)², această chestiune fiind una dintre puținele asupra cărora reprezentanții tuturor formațiunilor politice sunt de acord.

Sondajele de opinie atestă o încredere redusă a populației în justiție (doar aproximativ 30 la sută ar avea încredere), iar cetățenii consideră justiția afectată de corupție (circa 60 la sută de respondenți)³.

În primăvara anului 2007 în Parlament au fost prezentate 2 proiecte de legi, de către MJ și CCCEC, privind modificarea unor acte legislative, prin care s-a propus excluderea acordului CSM, a Președintelui sau, după caz, a Parlamentului pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor⁴. Scopul declarat al acestor proiecte este de a simplifica procedura de pornire a urmăririi penale și de tragere la răspundere penală și contravențională a judecătorilor. Conform proiectului prezentat de MJ, urmărirea penală împotriva judecătorului urmează a fi pornită de către Procurorul General cu informarea CSM, a Președintelui sau, după caz, a Parlamentului, iar propunerile CCCEC au fost similare. Scopul acestor modificări este de a simplifica procedura de urmărire penală a judecătorilor în cazurile de corupție.

¹ Recomandările și rezoluțiile CE privind funcționarea instituțiilor democratice în RM (Resolution 1465 (2005), Rec 1721 (2005), HP nr. Nr.284-XVI din 11.11.2005 etc.); Planul de acțiuni UE-RM, Raportul Comisiei Europene de evaluare a progresului implementării acestuia; Raportul analitic semestrial "Constatări preliminare ale monitorizării ședințelor de judecată în Republica Moldova" (OSCE-Moldova); Raportul „Evaluarea necesităților sistemului judecătorec în RM” (CSM, CSJ, Comitetul Helsinki Moldova); Publicațiile Euromonitor (ADEPT&Expert Grup); Raportul Asociației Avocaților Americani "Indicatorii reformei în justiție" (vol.II, 2007); Raportul Departamentului de stat al SUA „Drepturile omului Moldova 2006”.

² Rapoartele și alocuțiunile din cadrul Conferinței anuale a judecătorilor din 09.02.2007 (Președintele RM, Președintele CSM, Ministrul Justiției); Alocuțiunea Prim-ministrului la ședința Consiliului Colegial al Ministerului Justiției (22.01.2007); Raportul CpDOM pentru anul 2006 etc.

³ Sondajele Barometrului Opiniei Publice (www.ipp.md); sondaje IMAS; sondaje tematice privind corupția (CE și CCCEC) .

⁴ Proiectele de legi: nr. 1642 din 26.04.2007, elaborat de CCCEC; nr.1719 din 03.05.2007, elaborat de Ministerul Justiției.
<http://www.parlament.md/lawprocess/drafts/>

În cadrul ședinței Comisiei juridice pentru numiri și imunități din 20 iunie 2007, (la lucrările căreia au fost invitați reprezentanții CSM și ai societății civile) majoritatea participanților la ședință au notat că nu există un concept clar definit a modificărilor propuse și o informație suficientă, care ar permite să se constate efectele modificărilor preconizate. Argumentele *pro* și *contra* se bazează în mare parte pe supoziții, generalități și anumite opinii subiective, fără cercetări științifico-metodice adecvate. La finele acestei ședințe, comisia a solicitat CSM prezentarea unei informații privind numărul de solicitări privind pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor și rezultatele examinării acestor solicitări, iar reprezentanții societății civile și-au exprimat disponibilitatea în vederea prezentării unui studiu cu privire la imunitățile de jurisdicție penală și contravențională a judecătorilor.

Prezentul Studiu a fost realizat de către Alianța Anticorupție, prin intermediul unui grup de experți și are drept obiectiv studierea:

- situației legislative și instituționale în domeniul pornirii urmăririi penale și tragerii la răspundere penală și contravențională a judecătorilor în Republica Moldova (capitolul II),
- documentelor și standardelor internaționale referitoare la garanțiile care trebuie acordate judecătorilor la pornirea urmăririi penale, a legislației altor state în domeniul pornirii urmăririi penale împotriva judecătorilor (capitolul III);
- rezultatelor sondajului desfășurat pe focus-grupuri privind oportunitatea modificării garanțiilor actuale ale inviolabilității judecătorilor (capitolul IV).

II. IMUNITATEA JUDECĂTORILOR DE TRAGERE LA RĂSPUNDERE PENALĂ ȘI CONTRAVENȚIONALĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

II.1. Cadrul normativ

Statutul judecătorului în Republica Moldova este stabilit în: Capitolul IX din Constituția Republicii Moldova, Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească; Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, Legea nr. 789-XIII din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Legea nr. 949-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Colegiul de calificare și atestarea judecătorilor, Legea nr. 950-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor⁵, etc.

Potrivit articolului 116 din Constituția Republicii Moldova, „judecătorii ... sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii”.

În temeiul prevederilor constituționale citate mai sus, cadrul legislativ a încorporat și dezvoltat aceste principii fundamentale. Astfel, capitolul V al Legii 544/1995 reglementează în mod expres *garanțiile de independență, inamovibilitatea, inviolabilitatea judecătorilor*. Potrivit articolului 17 din Legea 544/1995, independența judecătorului este asigurată prin:

- a) procedura de înlăptuire a justiției;
- b) procedeele de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție;
- c) declararea inviolabilității lui;
- d) secretul deliberării și interzicerea de a cere divulgarea lui;
- e) stabilirea răspunderii pentru lipsa de stimă față de judecată, judecători și pentru imixtiune în judecare cauzei;
- f) alocarea resurselor adecvate pentru funcționarea sistemului judiciar, crearea de condiții organizatorice și tehnice favorabile activității instanțelor judecătorești;
- g) asigurarea materială și socială a judecătorului;
- h) alte măsuri, prevăzute de lege.

Din perspectiva prezentului Studiu, vom examina evoluția legislativă a instituției inviolabilității judecătorului, reglementată de articolul 19 al Legii 544/1995. Redacția inițială a acestui articol se referea la un spectru larg de garanții ale inviolabilității judecătorilor, cum ar fi:

- *obligativitatea acordului Consiliului Superior al Magistraturii și al Președintelui Republicii Moldova, sau, după caz, al Parlamentului pentru intentarea dosarului penal;*

- *judecătorul nu putea fi reținut, supus aducerii silite, arestat sau tras la răspundere penală fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii și al Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, al Parlamentului;*

⁵ Monitorul Oficial nr. 58/641 din 19.10.1995; Monitorul Oficial nr. 59-60/664 din 26.10.1995; Monitorul Oficial nr. 32-33/323 din 30.05.1996; Monitorul Oficial nr. 64/641 din 03.10.1996; Monitorul Oficial nr. 61-62/605 din 20.09.1996; ;Monitorul Oficial nr. 61-62/607 din 20.09.1996

- judecătorul reținut în cazul în care era bănuit că a săvârșit o infracțiune urma să fie eliberat imediat după identificare;

- pătrunderea în locuința sau în localul de serviciu al judecătorului, în vehiculul lui personal sau cel folosit de el, efectuarea la fața locului a controlului, percheziției sau ridicării, ascultarea convorbirilor telefonice, percheziția lui corporală, precum și controlarea și ridicarea corespondenței, a bunurilor și a documentelor ce-i aparțin, erau permise doar prin sancțiunea Procurorului General, în cazul intentării unui dosar penal, sau prin hotărâre a instanței de judecată.

- judecătorul nu putea fi tras la răspundere administrativă, cercetat, reținut sau arestat pentru săvârșirea de contravenție administrativă, iar judecătorul reținut urma să fie eliberat imediat după identificarea sa.

De la adoptare și pînă în prezent, articolul 19 al Legii 544/1995 a fost modificat de 4 ori prin legile 1027/1996; 373/2001; 191/2003 și 247/2006.⁶ Astfel, dacă alineatele (1), (2) și (3) din articolul 19 nu au fost supuse unor modificări sau completări, atunci alineatele (4), (5), (6), (7) și (8) au fost supuse intervențiilor legislative frecvente.

Conform redacției în vigoare a articolului 19 din Legea 544/1995 inviolabilitatea judecătorului este garantată prin:

- urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii și al Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, al Parlamentului, în condițiile Codului de procedură penală.

- judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau tras la răspundere penală fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii și al Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, al Parlamentului.

- judecătorul poate fi supus sancțiunilor administrative numai de către instanța de judecată, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorul reținut în cazul în care este bănuit că a săvârșit o contravenție administrativă urmează a fi eliberat imediat după identificare.

În aspect evolutiv se atestă o restrîngere a inviolabilității judecătorului din procedura specială fiind excluse:

- pătrunderea în locuință sau localul de serviciu al judecătorului, în vehiculul lui personal sau în cel folosit de el;
- efectuarea la fața locului a controlului, ridicării;
- ascultarea convorbirilor telefonice;
- controlarea și ridicarea corespondenței, a bunurilor și a documentelor ce-i aparțin.

Toate aceste acțiuni sînt supuse procedurii penale generale în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală⁷.

⁶ Monitorul Oficial nr.1-2 din 02.01.1997; Monitorul Oficial nr.129 din 23.10.2001, Monitorul oficial nr.97-98 din 31.05.2003; Monitorul oficial nr.174-177 din 10.11.2006

⁷ Monitorul Oficial nr. 104-110 din 07.06.2003

Modul de asigurare a inviolabilității judecătorului este reglementat de articolul 23 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii. Astfel, „(1) În cazul examinării propunerii Procurorului General de a se intenta dosar penal împotriva judecătorului, de a fi tras la răspundere penală, de a fi reținut, arestat și adus forțat, CSM va adopta, în temeiul principiului inviolabilității judecătorului, o hotărâre prin care: va da acordul sau va refuza acceptul. (2) La examinarea problemelor indicate la alin. (1) Procurorul general nu poate participa la deliberare”.

II. 2 Cadrul instituțional

Evoluția cadrului legislativ privind imunitatea judecătorului denotă, că articolul 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului, nu comportă în sine un drept absolut al judecătorului. De altfel, articolul 19, fiind intitulat “Inviolabilitatea judecătorului” prevede în alin. (1) că personalitatea judecătorului este inviolabilă, iar alineatele (2) și (3) redau aspectul material al inviolabilității. La rândul său, alineatele (3), (4) și (5) ale aceluiași articol prevăd procedura de pornire a urmăririi penale, de aplicare a unor măsuri procesuale de constrângere, procedeele probatorii, modul de tragere la răspundere penală și contravențională.

Legislatorul a reglementat procedura de ridicare a inviolabilității judecătorului și a instituit organele de competența cărora ține stabilirea „existenței” sau „inexistenței” temeiurilor de pornire a urmăririi penale sau contravenționale împotriva judecătorului.

Următoarele instituții sînt implicate în procesul de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorului:

- Procurorul General;
- Consiliul Superior al Magistraturii;
- Președintele Republicii Moldova;
- Parlamentul Republicii Moldova (doar în cazul solicitării pornirii urmăririi penale împotriva judecătorilor Curții Supreme de Justiție).

Aplicarea măsurilor reținerii, aducerii silite, arestului, efectuarea percheziției, precum și tragerea la răspundere penală urmează a fi efectuate cu acordul aceluiași organe, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă.

Astfel, dacă Procurorul General deține informații despre săvîrșirea unei infracțiuni de către un judecător, el se adresează CSM pentru obținerea acordului de pornire a urmăririi penale. De asemenea, este necesară obținerea acordului și a Președintelui Republicii Moldova sau, în cazul judecătorilor CSJ, a Parlamentului Republicii Moldova.

Legislația Republicii Moldova nu descrie o succesiune clară a acțiunilor Procurorului General în obținerea acordului de pornire a urmăririi penale, precum și a procedurii aplicabile, ceea ce provoacă un șir de întrebări de principiu:

- inițial este necesară sesizarea CSM sau a Președintelui (Parlamentului)?
- care este termenul de examinare a sesizării Procurorului General de către CSM, Președinte sau Parlament?
- ce se întâmplă cu sesizarea Procurorului General, în cazul în care Parlamentul se află în vacanță parlamentară?
- care este modul de examinare a sesizării Procurorului General de către fiecare actor implicat în aceste proceduri?
- ce se întâmplă dacă Președintele (Parlamentul) dă acordul pentru pornirea urmăririi penale, iar CSM refuză și viceversa?
- care este procedura ulterioară după obținerea acordului? etc.

Toate aceste lacune lasă un spațiu larg de interpretare pentru cei care apelează la instrumentele legale descrise și, prin urmare, nu este clară logica tuturor modificărilor operate la articolul 19 din Legea 544/1995, odată ce aceste modificări nu oferă o suficientă detaliere a procedurii. De remarcat că alte prevederi legislative care să detalieze procedura generală stabilită de Legea 544/1995 nu există.

Potrivit declarațiilor unui membru al CSM, făcute la 19 noiembrie 2007 în cadrul unei conferințe, în perioada anilor 2002 – 2007 Procurorului General a depus la CSM 18 sesizări privind obținerea acordului de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor. Acestea se distribuie în felul următor:

Tabelul nr.1. Sinteza adresărilor Procurorului general la CSM și rezultatele examinării acestora.

Nr.	Anul	Numărul de sesizări a Procurorului General	Rezultatul examinării de către CSM		
			Acceptat	Refuzat și intentat procedura disciplinară	Refuzat
1.	2002	5	5	-	-
2.	2003	1	-	-	1
3.	2004	4	4	-	-
4.	2005	4	2	1	1 ⁸
5.	2006	3	1	2	-
6.	2007	1	1	-	-

Din cele 18 (100%) cazuri de adresare a Procurorului General la CSM pentru pornirea urmăririi penale, CSM și-a dat acordul în 13 cazuri, ceea ce constituie 72,2 % din

⁸ Procurorul General a renunțat la sesizarea de pornire a urmăririi penale

numărul total. În 3 cazuri (ceea ce constituie 16% din numărul total al sesizărilor) sesizările au fost respinse cu intentarea procedurilor disciplinare, în condițiile articolului 21 din Legea 544/1995. Într-un caz, Procurorul General a renunțat la sesizare.

Prin urmare, nu se poate afirma cu certitudine că obținerea acordului CSM ar reprezenta cel mai mare impediment pentru tragerea judecătorilor la răspundere penală și contravențională.

Numărul abaterilor disciplinare prevăzute de articolul 22 al Legii 544/1995 este destul de impunător (16 categorii), iar sancțiunile disciplinare aplicabile sînt suficient de dure (avertisment, mustrare, mustrare aspră, retrogradarea din funcție etc.), inclusiv pînă la eliberarea din funcție a judecătorului (articolul 23 din Legea 544/1995). Examinarea cauzelor disciplinare ține de competența Colegiului disciplinar al CSM care și aplică sancțiunile disciplinare respective cu excepția sancțiunii de eliberare din funcție a judecătorilor. Propunerea de eliberare a judecătorului din funcție este prezentată CSM pentru examinare și în cazul acceptării propunerii Colegiului disciplinar, CSM face propunerile respective pentru Președintele Republicii Moldova sau, după caz, pentru Parlamentul Republicii Moldova.

De la 1 ianuarie 2008 în cadrul CSM va fi instituită inspecția judiciară. Astfel, potrivit Legii pentru modificarea și completarea Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, nr.185-XV din 26.07.2007⁹, printre competențele inspecției judiciare se numără și „*verificarea demersurilor Procurorului General care au ca obiect acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale, înfăptuirea actelor de procedură care, conform legii, necesită acordul consiliului, inclusiv aplicarea reținerii, supunerea la aducerea silită, percheziționarea sau aplicarea arestului preventiv, precum și demersurile privind darea acordului pentru tragerea la răspundere penală sau contravențională*”.

Considerăm că, odată pusă în aplicare, această lege va intra în conflict cu propunerile de modificare a inviolabilității judecătorului promovate prin Proiectele de legi 1719 și 1642.

Curtea Constituțională și-a expus anterior opinia asupra problemei statutului și independenței judecătorilor, cea mai relevantă în domeniu fiind Hotărîrea nr.19 din 29.04.99 privind controlul constituționalității prevederilor art.2 alin.(2) și art. 52 din Legea bugetului pe anul 1999. În partea constatatoare a acestei hotărîri, Curtea Constituțională consideră că „*este absolut inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consfințit în Legea cu privire la statutul judecătorului, în procesul adoptării unor legi noi și altor acte juridice normative*”. În același text, se mai menționează că Curtea Constituțională, ca unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova „*este independentă față de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției... Principala particularitate a jurisdicției constituționale și deosebirea principală a Curții Constituționale de instanțele judecătorești de jurisdicție*

⁹ Monitorul Oficial nr.136-140/579 din 31.08.2007

generală constă în faptul că, potrivit Constituției, Curtea *nu face parte din sistemul judecătoresc, nu este un organ al justiției sau o parte componentă a autorității judecătorești*”.

III. IMUNITATEA JUDECĂTORILOR – ABORDARE LA NIVEL INTERNAȚIONAL/PRACTICA LEGISLATIVĂ A ALTOR STATE

III.1 Reglementări internaționale cu privire la anchetarea penală a judecătorilor

Independența judecătorească este o condiție obligatorie pentru existența statului de drept și garanția fundamentală a unui proces echitabil. Această independență urmează a fi asigurată de stat (p. 1, Principiile de bază ale ONU cu privire la independența justiției, aprobate de Adunarea Generală a ONU la 29 noiembrie 1985). Nivelul garanțiilor care ar asigura independența poate varia de la un stat la altul, în dependență de nivelul democrației din fiecare stat. Cu cât nivelul de democrație a unui stat este considerat mai redus, cu atât garanțiile de independență aplicate în acest stat trebuie să fie mai înalte.

Instituirea unor proceduri speciale pentru anchetarea judecătorilor poate fi privită ca o garanție pentru asigurarea independenței judecătorești. Este pe larg acceptată opinia potrivit căreia anchetarea judecătorilor ar trebui să fie supusă unor formalități mai sporite.

Astfel, judecătorii nu trebuie să fie anchetați, decât cu autorizarea unei autorități judiciare competente (p. 20, Proiectul Declarației Universale cu privire la Independența Justiției, aprobate prin Rezoluția nr. 1989/32 a Comisiei ONU pentru Drepturile Omului).

Prin autoritatea judiciară competentă, în cazul Republicii Moldova, putem înțelege o instanță de judecată sau Consiliul Superior al Magistraturii. Totuși, judecătorii care au făcut uz arbitrar de atribuțiile sale urmează a fi atrași la răspundere și, pe teritoriile Statelor Membre ale Consiliului Europei, nici o imunitate de urmărire penală nu poate fi invocată în acest sens (Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni). Cu alte cuvinte, formalitățile sporite instituite în calea anchetării judecătorilor nu trebuie să reprezinte o barieră de nedepășit. Scopul autorizării prealabile nu este de a împiedica anchetarea, ci de a exclude orice risc de hărțuire a judecătorului.

Avizul citat al CCJE a fost însoțit și de o anexă în care au fost reflectate răspunsurile unui șir de țări la întrebări privind principiile și procedurile care guvernează răspunderea penală, civilă și disciplinară a judecătorilor. Un extras din anexa la avizul nr. 3 a CCJE este reprodus în anexa prezentului studiu. Întrucât Avizul CCJE datează din anul 2002, nu este exclus că situația în unele țări s-a modificat.

În mod normal, autorizarea anchetării este suficientă pentru toate celelalte măsuri ulterioare efectuate în cadrul anchetei. Prin urmare, nu există documente internaționale

care ar recomanda sau cere statelor ca măsurile procedurale, care au urmat după autorizarea anchetei în privința judecătorului, să fie autorizate suplimentar.

În cadrul Consiliului Europei par să nu fie admise modificări ale legilor care ar reduce nivelul garanțiilor de independență a puterii judecătorești (p. 1.1, Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului).

III.2 Rezultatele cercetării comparate a mecanismului de tragere la răspundere penală/contravențională a judecătorilor

În scopul unei abordări diverse a problematicii prezentului studiu, am considerat necesar ca invocarea experienței altor state să fie clasificată în dependență de spațiul din care provin statele respective. Astfel, studiul comparat al legislației altor state a fost divizat după cum urmează: țări din spațiul CSI (secțiunea III.2.1), țări care au devenit recent membri ai Uniunii Europene (III.2.2) și țări din spațiul Uniunii Europene – care sunt atribuite țărilor „vechii democrații” (III.3.3).

III.2.1. Prevederi legislative din spațiul CSI

În cadrul acestei secțiuni este relatată experiența legislativă a Federației Ruse, a Republicii Belarusi, a Ucrainei și a Georgiei. Doar 3 din aceste țări sunt membri ai Consiliului Europei, iar 2 state din acest grup (Ucraina și Georgia) au anunțat oficial intenția de a se integra în Uniunea Europeană.

FEDERAȚIA RUSĂ¹⁰

„Articolul 16. Inviolabilitatea judecătorului

3. *Procesul penal împotriva judecătorului poate fi pornit doar de către Procurorul General al Federației Ruse sau persoana, care îndeplinește atribuțiile acestuia, cu acordul colegiului de calificare a judecătorilor respectiv.*

4. *Judecătorul nu poate fi supus răspunderii penale, arestat, supus aducerii silite, fără acordul colegiului de calificare a judecătorilor respectiv. Arestul judecătorului este admis cu sancțiunea Procurorului General al Federației Ruse sau a persoanei care îndeplinește atribuțiile acestuia fie prin decizia instanței de judecată.*

5. *Judecătorul nu poate fi reținut nici într-un caz, precum și supus aducerii silite în orice autoritate publică în cazurile privind contravențiile administrative. Judecătorul reținut ca fiind bănuit de săvârșirea unei infracțiuni, reținut sau supus aducerii silite în organele afacerilor interne, alt organ, potrivit procedurii în cazurile cu privire la contravențiile administrative, după stabilirea identității urmează a fi eliberat neîntârziat.”*

BELARUS¹¹

„Judecătorii sunt inamovibili pentru perioada exercitării atribuțiilor sale.

¹⁰ Legea cu privire la statutul judecătorilor în Federația Rusă, nr-4791-1 in 14.04.1993, (ultimele modificări la 20.06.2000)

¹¹ Codul Republicii Belarus privind organizarea judiciară și statutul judecătorilor, nr. 139-3 din 29 iunie 2006.

Pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului, asesorului popular, recunoașterea lor în calitate de bănuți sau învinuți, precum și aplicarea față de aceștia a măsurilor de constrângere în formă de arest, sunt admise doar cu acordul persoanei cu funcție de răspundere care i-a numit (ales) în această funcție, a aprobat lista asesorilor populari.

Nu se admite reținerea, supunerea aducerii silite și percheziția personală a judecătorului. Judecătorul, asesorul popular nu pot fi supuși răspunderii penale pentru opinia expusă sau decizia adoptată în procesul de înfăptuire a justiției, dacă printr-o hotărâre judecătorească definitivă nu va fi stabilită vinovăția lor de săvârșirea unei infracțiuni împotriva intereselor serviciului.

Urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General al Belarus.”

UCRAINA¹²

„Articolul 13. Inviolabilitatea judecătorilor

1. *Judecătorul este inviolabil. Inviolabilitatea judecătorului se extinde asupra locuinței sale, încăperilor de serviciu, mijloacelor de transport și telecomunicații, corespondenței și actelor personale.*

2. *Judecătorul nu poate fi reținut sau arestat fără acordul Radei Supreme pînă la emiterea unei sentințe de condamnare de către instanța de judecată.”*

GEORGIA¹³

„Articolul 52. Imunitatea judecătorească

1. *Judecătorul trebuie să beneficieze de imunitate. O acțiune penală poate fi pornită față de un judecător, el/ea poate fi deținut/ă sau arestat/ă, mașina, locuința și locul de serviciu pot fi percheziționate numai cu acordul Președintelui Curții Supreme a Georgiei sau, cînd e vorba de Președintele ori judecătorii Curții Supreme, cu acordul Parlamentului Georgiei. Singura excepție de la această regulă este atunci cînd un judecător este prins în flagrant delict și în acest caz Președintele Curții Supreme a Georgiei ori, respectiv, Parlamentul trebuie să fie informat despre aceasta. Dacă Președintele Curții Supreme sau Parlamentul refuză să-și dea **consimțămîntul**, judecătorul reținut ori arestat trebuie eliberat imediat.”*

Reieșind din cuprinsul prevederilor legale citate mai sus, se poate constata că legislația statelor din spațiul CSI este orientată spre asigurarea unei protecții sporite a inviolabilității judecătorilor, instituind în acest sens o serie de mecanisme și proceduri intermediare aplicabile la pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor și tragerea acestora la răspundere penală și contravențională.

¹² Legea privind statutul judecătorilor, nr.2862-XII din 15 decembrie 1992 (cu modificări la data de 19 decembrie 2006) [http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/486D579F4A240950C325728200353CBC?](http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/486D579F4A240950C325728200353CBC?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=486D579F4A240950C325728200353CBC&Count=500&)

¹³ Legea nr.767-IIS privind instanțele judecătorești și jurisdicția generală, adoptată la 13 iunie 1997 (cu ultimele modificări din 14 mai 2002) <http://www.legislationline.org/legislation.php?tid=112&lid=2022&less=false>

Trăsătura generală pentru țările din acest bloc este faptul că față de un judecător nu poate fi pornită urmărirea penală, dacă nu există acordul unei instituții intermediare (Colegiu de calificare – Rusia; Curtea Supremă de Justiție și Parlamentul – Georgia, Rada Supremă – Ucraina).

III.2.2 Prevederi legislative din spațiul țărilor - tineri membri ai UE

Secțiunea conține referințe la experiența legislativă a României, Bulgariei, Lituaniei și Estoniei.

ROMÂNIA¹⁴

*„(1) Judecătorii, procurorii și magistrații-asistenți pot fi percheziționați, reținuți sau arestați preventiv numai cu încuviințarea secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii.
(2) In caz de infracțiune flagrantă, judecătorii, procurorii și magistrații-asistenți pot fi reținuți și supuși percheziției potrivit legii, Consiliul Superior al Magistraturii fiind informat de îndată de organul care a dispus reținerea sau percheziția.”*

BULGARIA¹⁵

*„Art. 134. - (1) În procesul exercitării funcțiilor lor în domeniul autorității judecătorești, răspunderea penală și civilă a judecătorilor, procurorilor și judecătorilor de instrucție pentru acțiunile lor din oficiu și pentru actele emise de ei, nu pot fi aplicată, cu excepția unei crime premeditate de drept comun.
(2) În cazurile prevăzute de alineatul (1), față de judecători, procurori și judecătorii de instrucție nu poate fi înaintă o acuzare fără o autorizare prealabilă a Consiliului Judiciar Superior.
(3) Judecătorii, procurorii și judecătorii de instrucție nu pot fi arestați, cu excepția unui delict grav și autorizarea Consiliului Judiciar Superior. Autorizarea arestului nu este necesară în cazul unei crime grave.
(4) Pentru autorizarea prevăzută la alineatele (2) și (3) este necesar un demers motivat din partea procurorului general sau din partea a cel puțin o cincime a membrilor Consiliului Judiciar Superior.”*

LITUANIA¹⁶

„Articolul 47. Imunitatea judecătorului

- 1. Libertatea judecătorului nu poate fi constrânsă fără consimțământul Seimas, iar între sesiunile Seimas, - fără acordul Președintelui Țării.*
- 2. Este interzis de a interoga, a percheziționa sau a confisca mașina personală ori de serviciu sau orice alt vehicul personal, de a percheziționa corporal, de a verifica sau confisca bunurile personale sau documentele judecătorului, cu excepția cazurilor prevăzute de lege*

¹⁴ Legea României nr. 303 (Republicată la 28 iunie 2004) privind statutul judecătorilor și procurorilor. Publicată în: Monitorul Oficial Nr. 826 din 13 septembrie 2005

¹⁵ Legea Bulgariei privind autoritatea judecătorească (publicată în Jurnalul Oficial nr.59 din 22 iunie 1994 cu ultimele modificări publicate în Jurnalul Oficial nr. 93 din 19 octombrie 2004); <http://www.ahjucaf.org/Chapitre-IX-Le-statut-des-juges>

¹⁶ Legea privind instanțele judecătorești, nr.1-480 din 31 mai 1994 (republicată la 24 ianuarie 2002, a intrat în vigoare la 1 mai 2002); http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_e?p_id=216134&p_query=&p_tr2=

3. Dacă un judecător este suspectat sau acuzat de comiterea unei infracțiuni penale, mandatul său poate fi suspendat de către Seimas, iar între sesiunile Seimas, de către Președintele Țării. Împunerea judecătorului trebuie să fie suspendată pînă cînd sentința într-un proces penal intră în vigoare.

4. Față de judecători nu pot fi aplicate sancțiuni administrative. Dacă un judecător comite o contravenție administrativă, această problema trebuie transmisă Comisiei Eticii și Disciplinei Judiciare.

5. Un judecător reținut fără orice act de identitate trebuie eliberat imediat după ce i s-a stabilit identitatea."

ESTONIA¹⁷

„§ 3. Principalele garanții ale independenței judecătorilor

(1) Judecătorii sînt numiți pe viață.

(2) Judecătorii pot fi eliberați din funcție numai prin o decizie a curții.

(3) Pornirea urmăririi penale împotriva unui judecător al judecătoriei de primă instanță și al curții de apel în timpul aflării în funcție, poate fi dispusă numai la cererea Curții Supreme en banc cu consimțămîntul Președintelui Republicii.

(4) Pornirea urmăririi penale împotriva unui judecător al Curții Supreme, în timpul aflării lui în funcție, poate fi dispusă numai la propunerea Ministrului Justiției cu consimțămîntul majorității membrilor Riigikogu."

În cadrul țărilor-tineri membri ai Uniunii Europene se păstrează tendința de a oferi garanții sporite judecătorilor pentru protejarea inviolabilității lor în cazul solicitărilor de pornire a urmăririi penale. Instituțiile „autorizatoare”, de asemenea, variază de la un stat la altul (în România – Consiliul Superior al Magistraturii (secția judecători); în Bulgaria – Consiliul Judiciar Suprem; în Lituania – Seimas, iar în Estonia - Președintele Țării). În Lituania și Estonia nu există instituții analogice Consiliului Superior al Magistraturii – autoritate de autoadministrare judecătorească.

III.2.3. Prevederi legislative din spațiul țărilor atribuite țărilor „vechii democrații”

Această secțiune face referință la experiența franceză, italiană și spaniolă privind răspunderea penală a judecătorilor. Sistemul legal al acestor țări nu stabilește o procedură distinctă de pornire a urmăririi penale față de judecători, aceștia fiind trași la răspundere penală conform procedurii generale.

FRANȚA¹⁸

Nu există prevederi legislative distincte privind răspunderea penală a magistraților (judecătorilor). În Franța magistrații răspund conform legii comune: în dreptul penal francez, judecătorul nu beneficiază de nici un privilegiu de jurisdicție și nici de

¹⁷ Legea Estoniei privind organizarea judecătorească, nr. RT – I din 2002 (ultimele modificări din 14.04.2006)

<http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X30065K4&keel=en&pg=1&ptyyp=RT&tyyp=X&query=kohtute%2Bseadus>

¹⁸ Ordonanța nr. 58-1067 din 7 noiembrie 1958 (modificată)

imunitate. Prin urmare, în Franța judecătorii pot fi urmăriți penal ca oricare cetățean în temeiul principiului egalității tuturor în fața legii penale.

ITALIA¹⁹

Judecătorii, ca și alți funcționari publici, pot fi acuzați de violarea normelor penale. Printr-o lege din 1998 (nr. 420) s-a adoptat un regulament privind competența teritorială pentru anchete și procese penale în ceea ce privește judecătorii, prin care se reglementează că, nimerind în competența unei instituții juridice ce se află în circumscripția instanței de judecată în care activează judecătorii, cauzele acestora vor fi transmise în competența unui tribunal de primă instanță din circumscripția curții de apel din vecinătate. Totuși, s-a inventat un mecanism prin care este asigurată nu numai claritatea în problemele juridice în ceea ce privește judecătorii, dar și libertatea judecătorilor ce investighează cazurile în care sînt implicați colegii lor.

SPANIA²⁰

Ca și în cazul Franței, magistrații spanioli răspund penal conform prevederilor legii comune, fără a beneficia de o procedură specială pentru pornirea urmăririi penale.

Potrivit Legii spaniole privind autoritatea judecătorească:

„Articolul 16.

1. *Magistrații răspund penal și civil în toate cazurile și în forma determinată de legislație, iar disciplinar, în conformitate cu prevederile prezentei legi”.*

Ținînd cont de faptul că experiența acestor state, invocată de Ministerul Justiției în sprijinul promovării Proiectului nr.1719 a fost preluată din opinia expertului italian (prezentată încă în 2002) la un alt proiect de lege (care a fost adoptat, iar opinia expertului la acel moment nu a fost luată în considerare), este necesar să reproducem opinia recentă a aceluiași expert pe marginea proiectului nr. 1719/2007 „*Din păcate, nota menționată mai sus nu citează în întregime afirmația mea, care se termina cu următoarea remarcă: “dar înțeleg foarte bine faptul că în societățile în care respectul pentru judecători și independența lor încă nu sînt atît de adînc înrădăcinate, ar putea fi preferabil de a proteja judecătorii și prin aceste mijloace.” De fapt, imunitatea sau inviolabilitatea judecătorilor este o trăsătură pe care o putem regăsi în aproape toate statele est-europene: de la Rusia la Ucraina, la Armenia, ca să dăm doar cîteva exemple. Și nu este deloc întîmplător că un astfel de principiu caracterizează și atît de multe democrații “tinere”, în care principiul independenței judiciare nu este încă bine stabilit și unde toate deciziile importante privitor la “viața” judiciară, precum selectarea, transferurile, promovările, formarea continuă, cariera, eliberarea din funcție și răspunderea disciplinară nu sînt luate printr-o hotărîre finală și obligatorie a unui organ independent care ar reprezenta judecătorii și care ar fi ales de judecători în marea lui majoritate*

¹⁹ Raportul „Răspunderea judecătorilor în sistemul italian de drept”. <http://medel.bugiweb.com/usr/Judiciary%20liability%20italy.pdf>

²⁰ Legea organică nr. 6/1985 din 1 iulie privind autoritatea judecătorească

(după cum este indicat de Consiliul Europei în deja menționata Cartă din 1998, precum și de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni în mai toate opiniile sale).²¹

IV. REZULTATELE SONDAJULUI

IV.1 Metodologia de efectuare a sondajului

Chestionarea focus-grupurilor a demarat prin expedierea unei scrisori de informare în adresa CSM, Procurorului General și a Președintelui Baroului Avocaților.

Ulterior s-a procedat la elaborarea textelor chestionarelor pentru fiecare focus-grup în parte: judecători, procurori și avocați. Modelele chestionarelor au fost transmise spre informare CSM, Procurorului General și Președintelui Baroului Avocaților. Chestionarele au inclus câte 12 întrebări pentru fiecare focus-grup: câte 10 întrebări standard au fost adresate tuturor categoriilor de respondenți; iar 2 întrebări (8 și 9) au fost adaptate pentru fiecare focus-grup în parte. Modelele chestionarelor sânt prezentate în *Anexa nr. 2* la prezentul studiu.

Sondajul s-a desfășurat în municipiul Chișinău în cadrul:

- instanțelor judecătorești de sector, judecătoriei economice și curții de apel;
- procuraturii municipale, procuraturii anticorupție și procuraturilor de sector;
- birourilor individuale și asociate de avocați.

IV.2 Eșantionul de efectuare a sondajului și reprezentativitatea respondenților pe focus grupuri

Sondajul a fost realizat pe un eșantion de 120 respondenți dintre care:

Judecători	56 (46,7%)
Procurori	33 (27,5%)
Avocați	31 (25,8%).

Reprezentativitatea judecătorilor conform criteriilor de vîrstă, sex, vechime în funcție și categoria instanței este următoarea:

Tabel nr.2 Reprezentativitatea judecătorilor

Vîrsta	nr.	Sexul	nr.	Vechimea în funcție	nr.	Instanța	nr.
30-35 ani	10	F	16	pînă la 5 ani	13	de sector	34
35-40 ani	10	M	38	5-10 ani	9	de apel	17
40-45 ani	12			10-15 ani	10	CSJ	0
45-50 ani	10			15-20 ani	15	specializată	5
50-55 ani	6			20-25 ani	4		
55-60 ani	8			25-30 ani	3		
				mai mult de 30 ani	2		

²¹ Giacomo OBERTO, Judecător – Curtea de la Torino (Italia) Secretar General Adjunct al Asociației Internaționale a Judecătorilor, opinia din 28.09.2007

Reprezentativitatea procurorilor și avocaților a fost evaluată în baza unor criterii similare celor stabilite pentru judecători, cu unele excepții privind vârsta, categoria procuraturii și, respectiv, categoria biroului de avocați (Tabelele 3 și 4).

Tabel nr.3 Reprezentativitatea procurorilor

Vârsta	nr.	Sexul	nr.	Vechimea în funcție	nr.	Procuratura	nr.
30-35 ani	25	F	17	pînă la 5 ani	8	municipală	7
35-40 ani	3	M	16	5-10 ani	14	de sector	11
40-45 ani	2			10-15 ani	6	specializată	15
45-50 ani	1			15-20 ani	1	Generală	0
50-55 ani	2			20-25 ani	3		
55-60 ani	0			25-30 ani	1		
după 60 ani	0			mai mult de 30 ani	0		

Tabel nr.4 Reprezentativitatea avocaților

Vârsta	nr.	Sexul	nr.	Vechimea în funcție	nr.	Birou de avocați	nr.
pînă la 30 ani	7	F	5	pînă la 5 ani	8	individual	1
30-40 ani	6	M	26	5-10 ani	5	asociat	30
40-50 ani	7			10-15 ani	6		
50-60 ani	7			15-20 ani	3		
după 60 ani	3			20-25 ani	6		
				mai mult de 30 ani	1		

Asigurarea unei reprezentări egale a fiecărui focus-grup nu a fost posibilă din anumite considerente de ordin tehnic²². Totuși, lipsa unei reprezentări numerice egale nu poate afecta rezultatele sondajului, ținând cont de faptul că răspunsurile la chestionare primite din partea reprezentanților procuraturii și avocaților, în mare parte, sînt omogene.

²² Deși am solicitat Procuraturii Generale și CSM acordarea suportului în efectuarea sondajelor, prin întocmirea unei scrisori informale în adresa organelor procuraturii și instanțelor judecătorești, pînă la acest moment, așa și nu am obținut acceptul acestor autorități: CSM încă nu a examinat demersul Alianței la ședința sa, iar Procuratura Generală ne-a informat că urmează să apelăm la fiecare instituție a procuraturii în parte. În lipsa unor scrisori din partea instituțiilor indicate mai sus, activitatea de distribuire a chestionarelor a fost mai dificilă.

IV.3 Sinteza rezultatelor sondajului

IV.3.1. Sinteza răspunsurilor pentru toate categoriile de respondenți

Sinteza rezultatelor sondajelor pentru toate categoriile de respondenți a demonstrat că **39%** consideră legislația privind asigurarea inviolabilității judecătorilor ineficientă, iar **44%** sînt de părerea că legislația este foarte eficientă și eficientă.

Necesitatea acordului CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționarea judecătorilor este susținută de către **68%**, iar **32%** sînt împotriva.

Acordul CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor este considerat necesar de către **68%** din respondenți, iar **32%** sînt împotriva unui asemenea acord.

Referitor la necesitatea acordului Președintelui sau, după caz, a Parlamentului pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor, **63%** din respondenți s-au pronunțat împotriva unui asemenea acord și doar **31%** au susținut necesitatea acordului acestor autorități.

Instituția care poate să asigure cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor este considerat CSM (**78%** din respondenți), iar Parlamentul și Președintele ar putea asigura obiectiv inviolabilitatea doar în opinia a **17%** și, respectiv, **5%** din numărul total al persoanelor chestionate.

Majoritatea respondenților (**56%**) nu cunosc cazuri în care judecătorii ar fi fost lipsiți de inviolabilitate.

Deși **68%** din respondenți au susținut necesitatea acordului CSM pentru pornirea urmăririi penale, ideea de a exclude acest acord a fost respinsă doar de **57%**, iar **40%** s-au pronunțat pentru excluderea acordului CSM.

O situație similară a fost atestată și la sinteza răspunsurilor privind excluderea acordului Președintelui (Parlamentului): **57%** din respondenți optînd pentru excludere, **36%** fiind împotriva, iar **7%** - indeciși.

50% din respondenți au considerat că modificarea mecanismului actual de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor, va spori în mod semnificativ posibilitățile procuraturii în acest domeniu, **34%** consideră că nu se va schimba nimic, iar în opinia a **16%**, modificarea sistemului va contribui în mod nesemnificativ la sporirea posibilităților procuraturii.

Sinteza detaliată a răspunsurilor reprezentanților din toate focus grupurile este prezentată în tabelul nr. 5 de mai jos.

Tabel nr.5. Sinteza răspunsurilor reprezentanților din toate focus-grupurile

Nr	Cuprinsul întrebării și variantele de răspuns	Totalul răspunsurilor
1.	Cît de eficientă este legislația actuală privind asigurarea inviolabilității judecătorilor?	
	Foarte eficientă	17%
	Eficientă	27%
	Destul de eficientă	18%
	Ineficientă	39%
2.	Considerați necesar acordul CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționării judecătorilor?	
	Da	68%
	Nu	32%
	Nu știu	0%
3.	Considerați necesar acordul CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului?	
	Da	63%
	Nu	37%
	Nu știu	0%
4.	Considerați necesar acordul Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?	
	Da	31%
	Nu	63%
	Nu știu	7%
5.	Care instituție credeți că ar putea asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor?	
	CSM	78%
	Președintele	5%
	Parlamentul	17%
7.	Cunoașteți cazuri cînd judecătorii au fost lipsiți de inviolabilitate?	
	Da	44%
	Nu	56%
10.	Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Consiliului Superior al Magistraturii pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor?	
	Da	40%
	Nu	57%
	Nu știu	3%
11.	Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?	
	Da	57%
	Nu	36%
	Nu știu	7%
12.	În ce măsură modificarea mecanismului de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor poate contribui la sporirea posibilităților procuraturii în acest domeniu?	
	Semnificativ	50%
	Nesemnificativ	16%
	Nu va schimba nimic	34%

IV.3.2. Sinteza răspunsurilor judecătorilor

În urma sintezei răspunsurilor judecătorilor la întrebările standard incluse în chestionare s-a constatat că majoritatea acestora – **52%** consideră inefficientă legislația actuală privind asigurarea inviolabilității judecătorilor și doar **2%** sînt de părerea că această legislație este eficientă.

Acordul CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționării, precum și pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor este considerat necesar de către toți judecătorii chestionați - **100%**.

Este interesantă distribuția răspunsurilor judecătorilor la întrebarea dacă este necesar acordul Președintelui sau, după caz, a Parlamentului, pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor, diferența dintre răspunsurile *da* și *nu* fiind nesemnificativă: **52%** și, respectiv, **43%**.

93% din judecători s-au pronunțat împotriva excluderii acordului Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor și doar **7%** au susținut această idee (*este interesantă apariția acestui număr de susținători a ideii de excludere a acordului CSM, ținînd cont de faptul că în răspunsurile la întrebarea 3 din chestionar privind necesitatea acordului CSM (vezi Anexa 3) - 100% din respondenți au susținut necesitatea acestui acord*).

O altă situație a fost atestată în urma sintezei răspunsurilor judecătorilor la întrebarea despre necesitatea excluderii acordului Președintelui sau, după caz, a Parlamentului pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor, opțiunile judecătorilor distribuindu-se practic egal: **50% pro** și **46% contra** (*de fapt, acest rezultat era prognozabil ținînd cont de răspunsurile judecătorilor la întrebarea 4 din chestionar*).

Majoritatea judecătorilor **55%** opinează că modificarea mecanismului actual de pornire a urmăririi penale împotriva reprezentanților autorității judecătorești nu va schimba posibilitățile procuraturii în acest domeniu, iar **35%** sunt de părerea că modificarea mecanismului va spori în mod semnificativ posibilitățile procuraturii.

Răspunsurile judecătorilor referitor la obiectivitatea examinării de către CSM, Președinte și Parlament a demersurilor de urmărire penală a judecătorilor au fost următoarele:

Tabel nr.6 Distribuția răspunsurilor judecătorilor la întrebarea 6 din chestionar.

Instiuția	Foarte obiectiv	Obiectiv	Deloc obiectiv
Consiliul Superior al Magistraturii	14	33	0
Președintele Republicii Moldova	3	3	23
Parlamentul Republicii Moldova	3	3	22

Variantele de răspuns la această întrebare, au fost completate selectiv de către judecători, fapt care a reprezentat un impediment în ilustrarea raportului procentual al opțiunilor selectate. Se poate, însă, observa că judecătorii care au răspuns la această întrebare, consideră că CSM examinează în mod foarte obiectiv și obiectiv demersurile de pornire a urmăririi penale, iar Președintele și Parlamentul, în opinia judecătorilor, examinează demersurile respective neobiectiv.

Sinteza completă a răspunsurilor judecătorilor la întrebările standard din chestionar este inclusă în Anexa nr.3 la prezentul studiu.

Întrebările specifice pentru judecători s-au referit la faptul, dacă sistemul actual garantează inviolabilitatea judecătorilor chiar și atunci când există presupuneri întemeiate despre săvârșirea unei infracțiuni de către aceștia și dacă CSM are posibilități adecvate pentru protecția inviolabilității judecătorilor. Răspunsurile judecătorilor s-au distribuit în modul ilustrat în Tabelul nr. 3 de mai jos.

Tabelul nr. 7. Sinteza răspunsurilor la întrebările specifice pentru judecători

Nr.	Cuprinsul întrebării și variantele de răspuns	Judecători
1.	Sistemul actual garantează inviolabilitatea judecătorilor chiar și atunci când există presupuneri întemeiate despre săvârșirea unei infracțiuni de către aceștia?	
	Da	25%
	Nu	57%
	Nu știu	18%
2.	Consiliul Superior al Magistraturii are posibilități adecvate pentru protecția inviolabilității judecătorilor?	
	Da	45%
	Nu	48%
	Nu știu	7%

Analiza rezultatelor demonstrează că, deși 57% din judecători consideră că sistemul existent nu le va garanta inviolabilitatea în cazul unor presupuneri întemeiate despre săvârșirea unei infracțiuni, 25% totuși consideră că și în aceste cazuri, inviolabilitatea le va fi asigurată.

Posibilitățile CSM pentru protecția inviolabilității judecătorilor sunt apreciate de către aceștia drept adecvate în proporție de doar 45%, pe când 48% consideră că posibilitățile CSM nu sunt adecvate, iar 7% sunt indeciși în această privință.

IV.3.3. Sinteza răspunsurilor procurorilor

Sinteza răspunsurilor procurorilor la întrebările standard a demonstrat că legislația privind asigurarea inviolabilității judecătorilor este considerată foarte eficientă și destul de eficientă în proporție de 27%. Legislația a fost calificată drept ineficientă de 24% din respondenți.

70% din procurori au considerat că acordul CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționării judecătorilor nu este necesar, iar 27% s-au pronunțat pentru

necesitatea unui asemenea acord. Cît privește acordul CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor, opinia procurorilor în proporție de **85%** este că acesta nu este necesar și doar **15%** au susținut necesitatea lui.

Distribuția răspunsurilor procurorilor privind necesitatea acordului Președintelui sau, după caz, a Parlamentului a demonstrat că **76%** optează împotriva unui asemenea acord, iar pentru necesitatea acordului s-au pronunțat doar **12%**, alte **12%** fiind indeciși.

Excluderea acordului CSM pentru pornirea urmăririi penale este susținută de către **85%** din procurori, **9%** pronunțându-se împotriva, iar **6%** sunt indeciși (*procentele respective sunt comparabile și cu răspunsurile selectate de către procurori la întrebarea 3 din chestionar privind sistemul existent (pentru detalii a se vedea Anexa nr.3 a Studiului)*).

64% din procurori susțin excluderea acordului Președintelui (Parlamentului) din sistemul actual, **21%** sunt împotriva, iar **12%** sunt indeciși.

Majoritatea procurorilor - **87%** consideră că modificarea mecanismului actual de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor va spori semnificativ posibilitățile procuraturii în urmărirea penală a judecătorilor, iar **13%** consideră că posibilitățile procuraturii vor spori nesemnificativ.

Răspunsurile procurorilor despre obiectivitatea examinării de către CSM, Președinte și Parlament a demersurilor de urmărire penală a judecătorilor au fost următoarele:

Tabel nr.8 Distribuția răspunsurilor procurorilor la întrebarea 6 din chestionar.

Instituția	Foarte obiectiv	Obiectiv	Deloc obiectiv
Consiliul Superior al Magistraturii	0	9	13
Președintele Republicii Moldova	1	11	10
Parlamentul Republicii Moldova	0	7	12

Selectarea opțiunilor respective a fost neuniformă, procurorii, de regulă, bifând o singură varianta de răspuns, generalizarea procentuală a răspunsurilor fiind imposibilă.

Întrebările specifice adresate procurorilor s-au referit la faptul dacă obținerea acordului CSM complică esențial procesul de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor, precum și dacă ar obține acordul CSM în cazul solicitării de pornire a urmăririi penale împotriva unui judecător. Răspunsurile s-a distribuit conform tabelului nr.9 de mai jos.

Tabelul nr. 9. Sinteza răspunsurilor la întrebările specifice pentru procurori

Nr.	Cuprinsul întrebării și variantele de răspuns	Procurori
1.	Obținerea acordului Consiliului Superior al Magistraturii complică esențial procesul de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor?	
	Da	76%
	Nu	15%
	Nu știu	9%
2.	Dacă ați fi implicat într-un proces în cadrul căruia este necesar de a solicita pornirea urmăririi penale împotriva unui judecător, considerați că veți obține acordul CSM?	

	Da	12%
	Nu	39%
	Nu știu	49%

Deși majoritatea procurorilor - 76% consideră că acordul CSM complică esențial pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor, doar 39% din aceștia sînt de părerea că nu vor obține acordul CSM pentru a porni urmărirea penală, 49% fiind indeciși.

IV.3.4 Sinteza răspunsurilor avocaților

Legislația actuală privind asigurarea inviolabilității judecătorilor este considerată foarte eficientă de 32% din avocații chestionați. Ineficiența legislației în vigoare este susținută de alte 32%, pe cînd 29% din avocații respondenți la sondaj consideră că legislația este eficientă.

Necesitatea acordului CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționării judecătorilor este acceptată de 52% din avocați, iar 48% sunt împotriva acordului respectiv al CSM.

În opinia a 52% din avocați, acordul CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor nu este necesar, 45% susțin necesitatea acordului CSM, 3% fiind indeciși.

83,8% din avocați sunt împotriva intervenției Președintelui (Parlamentului) în procedura de ridicare a inviolabilității judecătorului și doar 12,9% susțin necesitatea acestei intervenții.

Deși majoritatea avocaților sunt împotriva obținerii acordului Parlamentului pentru ridicarea inviolabilității judecătorilor, în opinia a 52% din avocați anume Parlamentul ar putea asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor. Restul 48% consideră că această instituție poate fi CSM.

Excluderea din legislația în vigoare a obligativității acordului CSM este susținută de 52% avocați (*este un procentaj similar procentajului răspunsurilor potrivit căruia Parlamentul este instituția care asigură cel mai eficient inviolabilitatea judecătorilor*), 45% nu sunt de acord cu această modificare, iar 3% sunt indeciși.

61% din avocați consideră necesară excluderea obligativității acordului Președintelui (Parlamentului) pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor, iar 32% sunt împotriva acestei inițiative.

Distribuția răspunsurilor avocaților la întrebarea dacă posibilitățile procuraturii vor spori odată cu modificarea mecanismului în vigoare de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor, demonstrează că 39% consideră că acestea vor spori semnificativ, 35% - această modificare nu va schimba nimic, iar 26% sunt de părerea că această modificare va spori nesemnificativ posibilitățile procuraturii.

Răspunsurile avocaților referitor la obiectivitatea examinării de către CSM, Președinte și Parlament a demersurilor de urmărire penală a judecătorilor au fost următoarele:

Tabel nr.10 Distribuția răspunsurilor avocaților la întrebarea 6 din chestionar.

Instituția	Foarte obiectiv	Obiectiv	Deloc obiectiv
Consiliul Superior al Magistraturii	4	9	17
Președintele Republicii Moldova	2	0	25
Parlamentul Republicii Moldova	2	10	20

Completarea răspunsurilor din tabelul de mai sus de către avocați a fost de asemenea neuniformă (ca și în cazul judecătorilor și procurorilor), generalizarea procentuală a răspunsurilor fiind imposibilă.

La punctele 8 și 9 din chestionar avocații au fost întrebați dacă au fost implicați în procese în cadrul cărora ar fi fost necesară pornirea urmăririi penale împotriva unui judecător și dacă o eventuală solicitare de pornire a urmăririi penale împotriva unui judecător ar fi fost admisă. În tabelul de mai jos este ilustrat raportul procentual al răspunsurilor avocaților la aceste întrebări.

Tabelul nr. 11. Sinteza răspunsurilor la întrebările specifice pentru avocați

Nr.	Cuprinsul întrebării și variantele de răspuns	Avocați
1.	Ați fost implicat în procese în cadrul cărora a fost necesară solicitarea pornirii urmăririi penale împotriva unui judecător?	
	Da	10%
	Nu	90%
2.	Dacă DVS ați fi solicitat, conform procedurii, pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului, considerați că această solicitare ar fi fost admisă?	
	Da	7%
	Nu	61%
	Nu știu	32%

Astfel, majoritatea avocaților - **90%** susțin că nu au fost implicați în procese în cadrul cărora ar fi fost necesară pornirea urmăririi penale împotriva unui judecător și doar **10%** au menționat că au participat la asemenea procese. Totuși, o eventuală solicitare de pornire a urmăririi penale împotriva unui judecător înaintată de către un avocat ar fi admisă doar în opinia a **7%** din avocați, **61%** consideră că această solicitare nu va fi admisă, iar **32%** sunt indeciși.

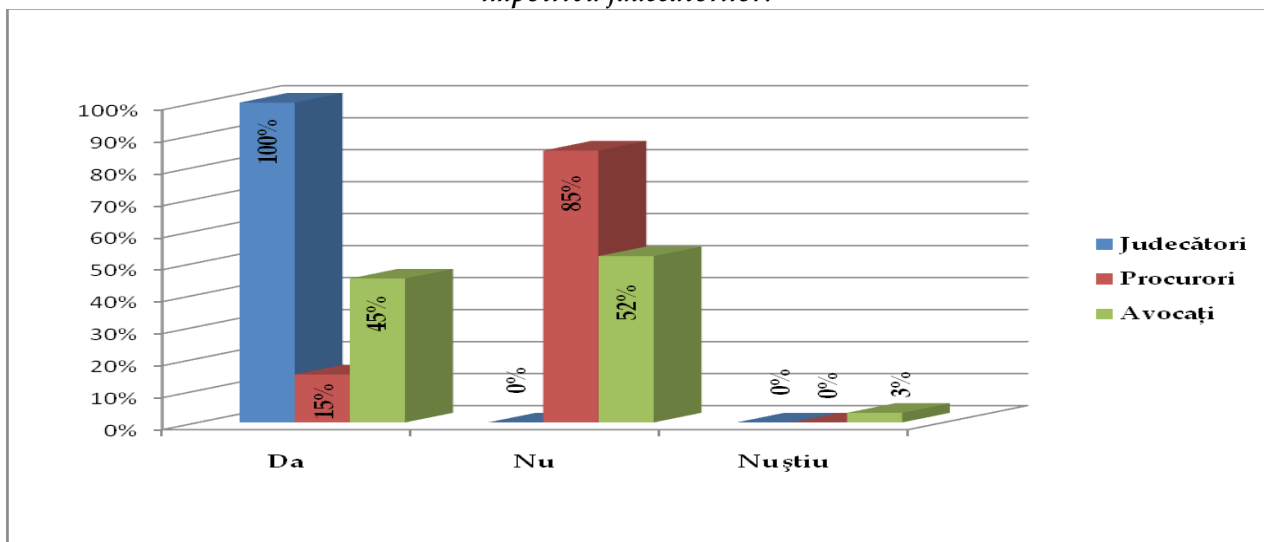
IV.3.5 Analiza comparată a rezultatelor sondajelor pe focus-grupuri

Ținând cont de faptul că prezentul studiu examinează problema modificării sistemului actual de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor, prin excluderea acordului CSM și a Președintelui Republicii Moldova sau, după caz a Parlamentului, în cadrul acestei secțiuni vom supune analizei comparate doar răspunsurile la întrebările standard 3, 4, 5, 10 și 11 din chestionare (a se vedea anexa nr.2 a Studiului).

Sinteza răspunsurilor la întrebarea nr.3 din chestionar a demonstrat că, spre deosebire de judecători care au optat în proporție de 100% pentru necesitatea acordului CSM la pornirea urmăririi penale, majoritatea procurorilor (85%) și avocaților (52%) nu susțin necesitatea acordului CSM. Figura 1 ilustrează raportul procentual al răspunsurilor reprezentanților din toate focus-grupurile.

Figura 1.

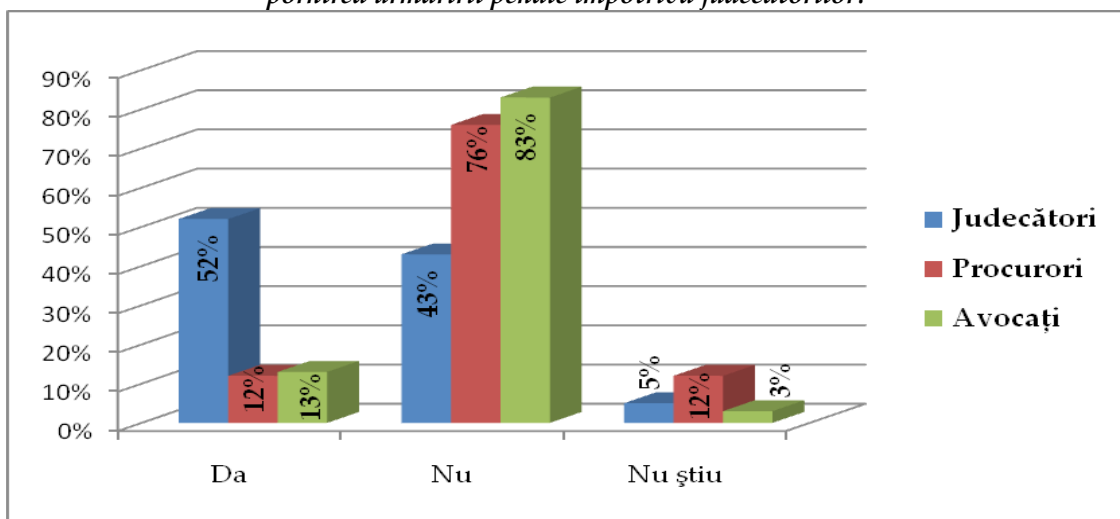
Sinteza răspunsurilor la întrebarea 3: *Considerați necesar acordul CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?*

Cît privește necesitatea acordului Președintelui (Parlamentului) pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor, majoritatea judecătorilor au optat pentru necesitatea unui asemenea acord (52%), pe cînd procurorii (76%) și avocații (83%) nu susțin necesitatea unui asemenea acord (Figura 2).

Figura 2.

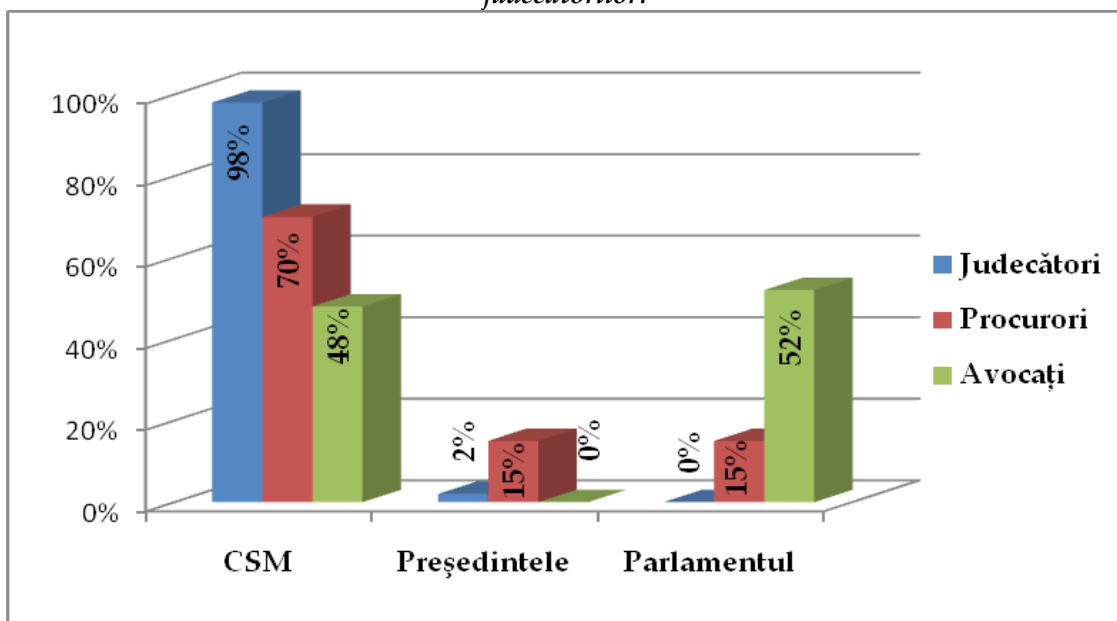
Sinteza răspunsurilor la întrebarea 4: *Considerați necesar acordul Președintelui (Parlamentului) pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?*

Instituția care poate asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor este CSM: 98% din judecătorii chestionați și 70% din procurori. În contrast cu răspunsurile

primelor 2 focus-grupuri, 52% din avocați consideră că Parlamentul este instituția care poate asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor.

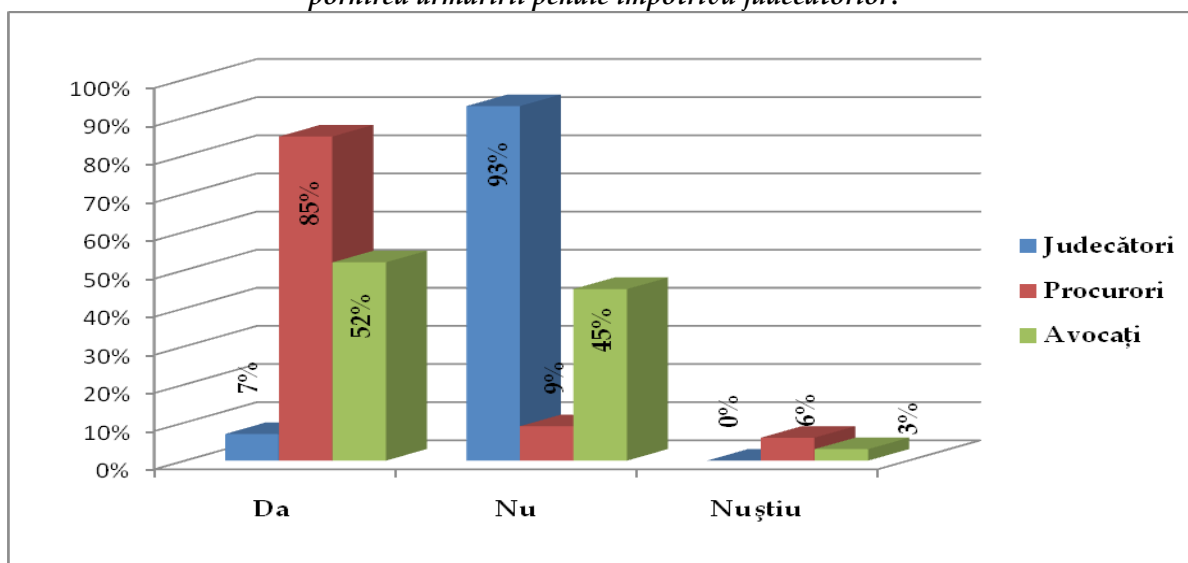
Figura 3
Sinteza răspunsurilor la întrebarea 5: Care instituție poate asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor?

Inițiativa de excludere a acordului CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor este susținută de către majoritatea procurorilor (85%) și avocaților (52%) și doar de 7% din judecătorii chestionați.

Împotriva excluderii acordului CSM s-au pronunțat 93% din judecători, 45,2% din avocați și doar 9% din rândul procurorilor.

Figura nr.4
Sinteza răspunsurilor la întrebarea 10: Susțineți excluderea obligativității acordului CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?

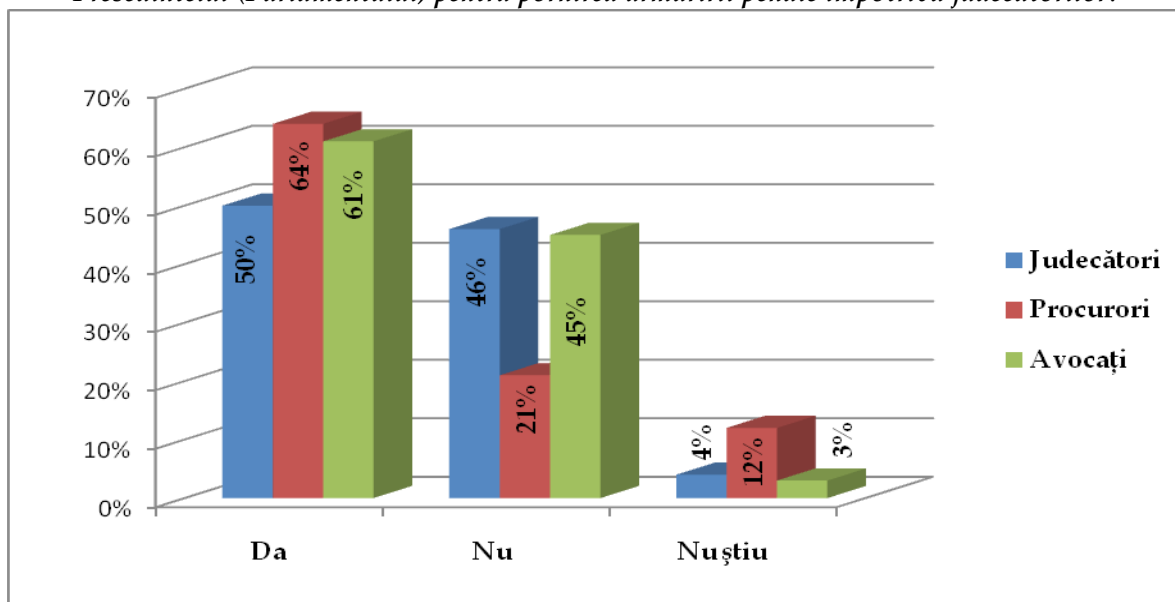

Cît privește propunerea de excludere a obligativității acordului Președintelui sau, după caz, a Parlamentului pentru pornirea urmăririi penale, opțiunile respondenților s-au

distribuit după cum urmează: **50%** din judecători, **64%** din procurori și **61%** din avocați au susținut această inițiativă, împotriva pronunțându-se **46%** din judecători, **21%** din procurori și **45%** din avocați. Răspunsurile la această întrebare demonstrează că opțiunile respondenților coincid în mare parte, majoritatea fiind împotriva.

Figura nr.5

Sinteza răspunsurilor la întrebarea nr.11: *Susțineți ideea excluderii obligativității acordului Presedintelui (Parlamentului) pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?*

V. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. În urma examinării datelor statistice, se pare că Procurorul General nu a întâmpinat greutăți excesive din partea CSM când a solicitat autorizarea pornirii urmăririi penale împotriva judecătorilor, majoritatea sesizărilor fiind autorizate. Prin urmare, nu există premise pentru modificarea cadrului legislativ în partea excluderii necesității obținerii acordului CSM pentru pornirea urmăririi penale și tragerii la răspundere contravențională a judecătorilor;

2. Excluderea acordului CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor nu este în spiritul recomandărilor ONU, ar putea crea premise pentru acțiuni arbitrare, nu este susținută de majoritatea specialiștilor chestionați.

3. Dacă se dorește simplificarea actualei proceduri de urmărire penală și de tragere la răspundere contravențională a judecătorilor propunem:

a) excluderea acordului Președintelui și, respectiv, Parlamentului pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor;

b) excluderea autorizării suplimentare de către CSM, după autorizarea pornirii urmăririi penale, a reținerii, aducerii silite, arestării, percheziționării sau tragerii la răspundere penală a judecătorului;

c) excluderea autorizării de către CSM a tragerii la răspundere contravențională a judecătorului, cu condiția că legea va interzice reținerea judecătorului după identificarea sa și excluderea posibilității sancționării judecătorului cu arest contravențional.

ANEXA nr. 1.

Extras din anexa la Avizul nr.3 al CCJE (răspunderea penală a judecătorilor)

	Răspunderea penală		Proceduri
	Fapte	Sanctiuni	
ANDORRA	Codul penat, art. 114, corupție, practici de corupție		În cazuri penale, judecătorul poate fi arestat doar dacă este prins în flagrant delict comițând o infracțiune; suspendarea temporară din funcție este automată, <u>cu consimțământul Consiliului juridic suprem</u>
AZERBAIDJAN	De exemplu, dacă un judecător condamnă cu bună știință un nevinovat	Închisoare sau daune	<u>Președintele și Consiliul judecătorilor decid să acționeze înaintând cazul departamentului Procurorului general</u> , judecătorul va fi judecat de un tribunal obișnuit
BELGIA	Încălări ale legii generale cu ocazia sau în exercitarea îndatoririlor sale	Pedepsele prevăzute de legea generală	În cazuri penale, acțiunea este la dispoziția Procurorului public de pe lângă Curtea de apel.
CIPRU	Constituția garantează imunitatea pentru judecătorii Curții supreme constituționale și ai Înaltei curți (acum combinate în Curtea supremă). Dreptul cutumiar și echitatea asigură faptul că și judecătorii de la instanțele inferioare se bucură de imunitate		
REP. CEHĂ	În legătură cu exercitarea îndatoririlor		Procedurile penale împotriva unui judecător <u>trebuie autorizate de Președintele republicii</u> ; jurisdicția aparține tribunalelor ordinare, conform procedurilor legii generale
ESTONIA	Dacă judecătorul a luat în mod intenționat o decizie ilegală	Îndepărtarea din funcție	Reprezentantul departamentului Procurorului general se adresează Curții supreme, care stabilește dacă se poate aduce acuzarea conform Codului penal și Codului de procedură penală, <u>cu consimțământul Președintelui republicii</u>

FINLANDA	Infrațiuni prevăzute în Codul penal comise în exercițiul funcțiunii	Pedepsele prevăzute de legea generală, inclusiv îndepărtarea din funcție	Proceduri ordinare care, conform Constituției, pot fi solicitate de orice persoană ale cărei drepturi au fost încălcate (excepții și proceduri speciale pentru membrii Curții supreme).
FRANȚA	Infrațiunile prevăzute de lege	Pedepsele prevăzute de legea generală	Procedura penală normală.
GERMANIA	Încălări ale Codului penal implicând folosirea greșită a funcției juridice și corupție	Pedepsele prevăzute de legea generală	Procedurile penale și civile normale
IRLANDA	Jurisprudența recunoaște imunitatea completă a funcției juridice		
ITALIA	Prevăzute în Codul penal și îndeplinite mai ales de judecător în îndeplinirea îndatoririlor sale juridice, cum ar fi corupția	Pedepsele prevăzute de legea generală	Reguli specifice privind jurisdicția pentru a se asigura că cazul este rezolvat într-o altă zonă, examinarea admisibilității cererii (poate problema ridicată fi corectată prin despăgubiri? are plângerea legătură cu interpretarea legii?). Cazurile sunt audiate de tribunalele ordinare
JAPONIA	Răspundere penală obișnuită		
LIECHTENSTEIN	Infrațiunile prevăzute de legea generală, plus anumite infracțiuni specifice, cum ar fi infracțiunile comise în funcție sau corupția	Pedepsele prevăzute de legea generală, un judecător care este condamnat la închisoare pentru mai mult de un an este îndepărtat din funcție	Tribunalele și procedurile ordinare în cazuri penale și civile; Curtea supremă are jurisdicție asupra audierii apelurilor
LITUANIA	Încălări ale Codului penal implicând abuzul în funcția	Pedepsele prevăzute de legea generală	<u>Orice acuzare și detenție penală trebuie aprobată de Parlament</u> ; judecătorul este apoi suspendat din funcție până la finalul procedurilor

	juridică și corupția		
LUXEMBURG	Art. 4 al Codului civil, abuzul de putere și neacordarea dreptății	Amenzi, interzicerea exercitării îndatoririlor sau a ocupării de posturi publice	Art. 639 din Noul cod de procedură civilă pentru solicitarea despăgubirilor din partea unui judecător care a abuzat de autoritate
MALTA	Codul penal include prevederi exprese la cazurile în care un judecător respinge sau refuză să audieze o cerere înaintată legal pentru habeas corpus; ca orice deținător al unei funcții publice: abuz de putere sau infracțiune în funcție, corupție, însușire necuvenită de bani	Pedepsele prevăzute de legea generală	Procedurile ordinare ale tribunalelor penale ordinare
MOLDOVA	Legea generală, conform principiului că toți sunt egali în fața legii		Acuzarea penală <u>autorizată de CSM</u> și de Președintele republicii sau de Parlament, în funcție de circumstanțe, și audiată de curțile superioare
OLANDA	Se aplică legea generală		Se aplică legea generală, fără proceduri speciale
NORVEGIA	Încălțări ale legii generale		Acuzațiile împotriva unui judecător sunt formulate de Consiliul Regelui și judecătorul este întotdeauna judecat de o curte superioară celei în care lucrează
POLONIA	Infracțiuni legate de activitățile și îndatoririle juridice		<u>Procedurile penale și măsurile de reținere trebuie autorizate du Curtea disciplinară</u> (cu excepția cazului în care persoana este surprinsă

			în flagrant delict): Curtea disciplinară poate de asemenea suspenda judecătorul din funcție; apelul se depune la o instanță superioară
PORTUGALIA	Încălțările legii generale comise cu ocazia sau în exercitarea îndatoririlor judecătorești, infracțiunile speciale de abuz de putere, abuz de autoritate, însușire necuvenită de fonduri publice, neacordare a dreptății, încălcare a secretului	Pedepsele prevăzute de legea generală	Procedurile penale ordinare înaintea unei curți superioare celei unde lucrează judecătorul în cazurile penale
SLOVACIA	Infracțiuni comise în exercitarea îndatoririlor judecătorești	Închisoare, pierderea calificativelor profesionale și de onoare, interdicția de a practica, amenzi	În cauze penale, <u>procedurile trebuie autorizate de organismul care a numit sau ales judecătorul și sunt pornite la inițiativa Președintelui respectivei curți sau a Ministrului Justiției</u>
SLOVENIA	Fapte care au dat naștere unei infracțiuni intenționate	Pedepsele prevăzute de legea generală, care pot duce la îndepărtarea din funcție	<u>În cazuri penale, orice proceduri sau detenția trebuie autorizate de Parlament</u>
SUEDIA	Infracțiuni comise în exercițiul îndatoririlor stabilite în Codul penal: încălcarea îndatoririlor, corupție, încălcarea	Pedepsele prevăzute de legea generală (amenzi, închisoare), și posibile consecințe disciplinare, inclusiv îndepărtarea din funcție	În cauze penale, dacă judecătorul este judecător la Curtea supremă, <u>Avocatul poporului și Ministrul de Justiție pot porni procedurile</u>

	secretului profesional		
ELVEȚIA	Infracțiuni legate de activitățile sau poziția oficială a judecătorului		În cazuri penale, <u>doar Parlamentul poate autoriza acțiunea</u> ; poate de asemenea suspenda temporar din funcție judecătorul; cazul cade sub jurisdicția tribunalelor ordinare
TURCIA	Codul de procedură penală: abuz în funcție, corupție, favoritism	Închisoare	<u>Acțiunea penală necesită consimțământul Consiliului suprem al judecătorilor și procurorilor publici</u> , cel care numește investigatorii și procurorul, decide dacă este un caz disciplinar și înaintează documentele autorităților competente – procedură specială în cazurile de trădare (infracțiune foarte gravă)
UCRAINA		Pedepsele prevăzute de legea generală, plus înlăturarea din funcție	Procedurile penale ordinare, cu toate acestea reținerea preventivă a unui judecător <u>trebuie să fie excepțională și autorizată de Consiliul suprem</u> . Judecătorul este suspendat din funcție imediat ce este pornită o acțiune. Curtea competentă este o Curte de apel desemnată în acest scop unde judecătorul nu a lucrat niciodată
MAREA BRITANIE	Imunitate prin dreptul cutumiar în exercitarea îndatoririlor judecătorești, în alte cazuri imunitate doar dacă judecătorul a acționat cu bună credință		

ANEXA nr.2 Modelele chestionarelor

I. CHESTIONARUL PENTRU JUDECĂTORI

1. Cît de eficientă este legislația actuală privind asigurarea inviolabilității judecătorilor?

- Foarte eficientă
- Eficientă
- Destul de eficienta
- Neeficientă

2. Considerați necesar acordul CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționarea judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

3. Considerați necesar acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor ?

- Da
- Nu
- Nu știu

4. Considerați necesar acordul Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru pornirea urmării penale împotriva judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

5. Care instituție credeți că ar putea asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor ?

- Consiliul Superior al Magistraturii
- Președintele Republicii Moldova
- Parlamentul Republicii Moldova

6. Cît de obiectiv examinează demersurile de pornire a urmării penale:

	Foarte obiectiv	Obiectiv	Deloc obiectiv
Consiliul Superior al Magistraturii			
Președintele Republicii Moldova			
Parlamentul Republicii Moldova			

7. Cunoașteți cazuri cînd judecătorii au fost lipsiți de inviolabilitate?

- Da
- Nu

8. Sistemul actual garantează inviolabilitatea judecătorilor chiar și atunci când există presupuneri întemeiate despre săvârșirea unei infracțiuni de către aceștia?

- Da
- Nu
- Nu știu

9. Consiliul Superior al Magistraturii are posibilități adecvate pentru protejarea inviolabilității judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

10. Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Consiliului Superior al Magistraturii pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

11. Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

12. În ce măsură modificarea mecanismului de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor poate contribui la sporirea posibilităților procuraturii în acest domeniu?

- Semnificativ
- Nesemnificativ
- Nu va schimba nimic

Vârsta:

- 30-35 ani
- 35-40 ani
- 40-45 ani
- 45-50 ani
- 50-55 ani
- 55-60 ani

Sexul:

- F
- M

Vechime în funcție:

- pînă la 5 ani
- 5-10 ani
- 10-15 ani
- 15-20 ani
- 20-25 ani
- 25-30 ani
- mai mult de 30 de ani

Instanța de judecată:

- judecătorie de sector
- Curte de apel
- CSJ
- judecătorie specializată

II.CHESTIONARUL PENTRU PROCURORI

1. Cît de eficientă este legislația actuală privind asigurarea inviolabilității judecătorilor?

- Foarte eficientă
- Eficientă
- Destul de eficienta
- Neeficientă

2. Considerați necesar acordul CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționarea judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

3. Considerați necesar acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor ?

- Da
- Nu
- Nu știu

4. Considerați necesar acordul Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

5. Care instituție credeți că ar putea asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor ?

- Consiliul Superior al Magistraturii
- Președintele Republicii Moldova
- Parlamentul Republicii Moldova

6. Cît de obiectiv examinează demersurile de pornire a urmăririi penale:

	Foarte obiectiv	Obiectiv	Deloc obiectiv
Consiliul Superior al Magistraturii			
Președintele Republicii Moldova			
Parlamentul Republicii Moldova			

7. Cunoașteți cazuri cînd judecătorii au fost lipsiți de inviolabilitate?

- Da
- Nu

8. Obținerea acordului Consiliului Superior al Magistraturii complică esențial procesul de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

9. Dacă ați fi implicat într-un proces în cadrul căruia este necesar de a solicita pornirea urmăririi penale împotriva unui judecător, considerați că veți obține acordul CSM?

- Da
- Nu
- Nu știu

10. Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Consiliului Superior al Magistraturii pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

11. Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

12. În ce măsură modificarea mecanismului de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor poate contribui la sporirea posibilităților procuraturii în acest domeniu?

- Semnificativ
- Nesemnificativ
- Nu va schimba nimic

Vârsta:

- 30-35 ani
- 35-40 ani
- 40-45 ani
- 45-50 ani
- 50-55 ani
- după 60 ani

Sexul:

- F
- M

Vechime în funcție:

- pînă la 5 ani
- 5-10 ani
- 10-15 ani
- 15-20 ani
- 20-25 ani
- 25-30 ani
- mai mult de 30 de ani

Procuratura :

- municipală de sector
- specializată
- Generală

II.CHESTIONARUL PENTRU AVOCAȚI

1. Cît de eficientă este legislația actuală privind asigurarea inviolabilității judecătorilor?

- Foarte eficientă
- Eficientă
- Destul de eficienta
- Neeficientă

2. Considerați necesar acordul CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționarea judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

3. Considerați necesar acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor ?

- Da
- Nu
- Nu știu

4. Considerați necesar acordul Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?

- Da
- Nu
- Nu știu

5. Care instituție credeți că ar putea asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor ?

- Consiliul Superior al Magistraturii
- Președintele Republicii Moldova
- Parlamentul Republicii Moldova

6. Cît de obiectiv examinează demersurile de pornire a urmăririi penale:

	Foarte obiectiv	Obiectiv	Deloc obiectiv
Consiliul Superior al Magistraturii			
Președintele Republicii Moldova			
Parlamentul Republicii Moldova			

7. Cunoașteți cazuri cînd judecătorii au fost lipsiți de inviolabilitate?

- Da
- Nu

8. Ați fost implicat în procese în cadrul cărora a fost necesară solicitarea pornirii urmăririi penale împotriva judecătorilor?

- Da
 Nu

9. Dacă DVS. ați fi solicitat, conform procedurii, pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului, considerați că această solicitare ar fi fost admisă?

- Da
 Nu
 Nu știu

10. Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Consiliului Superior al Magistraturii pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor?

- Da
 Nu
 Nu știu

11. Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor?

- Da
 Nu
 Nu știu

12. În ce măsură modificarea mecanismului de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor poate contribui la sporirea posibilităților procuraturii în acest domeniu?

- Semnificativ
 Nesemnificativ
 Nu va schimba nimic

Vârsta:

- pînă la 30 ani
 30-40 ani
 40-50 ani
 50-60 ani
 după 60 ani

Sexul:

- F
 M

Vechime în funcție:

- pînă la 5 ani
 5-10 ani
 10-15 ani
 15-20 ani
 20-25 ani
 25-30 ani
 mai mult de 30 de ani

Birou de avocați : individual
 asociat

Anexa nr.3

Sinteza răspunsurilor la întrebările standard din chestionar pentru toate categoriile de respondenți

Nr.	Cuprinsul întrebării și variantele de răspuns	Judecători	Procurori	Avocați
1.	Cît de eficientă este legislația actuală privind asigurarea inviolabilității judecătorilor ?			
	Foarte eficientă	2%	27%	32%
	Eficientă	28%	21%	29%
	Destul de eficientă	18%	27%	10%
	Ineficientă	52%	24%	32%
2.	Considerați necesar acordul CSM pentru reținerea, supunerea aducerii silite și percheziționării judecătorilor?			
	Da	100%	27%	52%
	Nu	0%	70%	48%
	Nu știu	0%	3%	0%
3.	Considerați necesar acordul CSM pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorului?			
	Da	100%	15%	45%
	Nu	0%	85%	52%
	Nu știu	0%	0%	3%
4.	Considerați necesar acordul Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?			
	Da	52%	12%	13%
	Nu	43%	76%	84%
	Nu știu	5%	12%	3%
5.	Care instituției credeți că ar putea asigura cel mai obiectiv inviolabilitatea judecătorilor?			
	CSM	98%	70%	48%
	Președintele	2%	15%	
	Parlamentul	0%	15%	52%
7.	Cunoașteți cazuri cînd judecătorii au fost lipsiți de inviolabilitate?			
	Da	63%	39%	16%
	Nu	37%	61%	84%
10.	Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Consiliului Superior al Magistraturii pentru a porni urmărirea penală împotriva judecătorilor?			
	Da	7%	85%	52%
	Nu	93%	9%	45%
	Nu știu	0%	6%	3%
11.	Susțineți ideea de a exclude obligativitatea acordului Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, a Parlamentului Republicii Moldova pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor?			
	Da	50%	65%	61%
	Nu	46%	21%	32%
	Nu știu	4%	12%	3%
12.	În ce măsură modificarea mecanismului de pornire a urmăririi penale împotriva judecătorilor poate contribui la sporirea posibilităților procuraturii în acest domeniu?			
	Semnificativ	34%	87%	39%
	Nesemnificativ	12%	13%	26%
	Nu va schimba nimic	54%	0%	35%